

Kadernota 2025
Gemeente Lingewaard

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Algemeen	2
Aanbiedingsbrief	3
Inleiding	3
Financiën	5
Financiën	6
Financieel beeld voor de Kadernota	6
Financieel beeld Kadernota	6
Bestaand beleid	7
Ontwikkelingen bestaand beleid - nadelen	8
Ontwikkelingen bestaand beleid - voordelen	11
Dekkingsmaatregelen	13
Financieel technische ombuigingen	14
Bezuinigingen	15
Bijlage	17
Inzicht in overwegingen dekkingsmaatregelen	18

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de raad,

Graag bieden wij u de kadernota 2025 aan. Dit jaar is de toon anders dan het voorgaande jaar. Vorig jaar hebben we veel ontwikkelingen voor onze gemeente weten te realiseren of in plannen uit te werken. Nu ligt de focus op het in evenwicht houden van onze inkomsten en uitgaven. Ondanks het zeer ongunstige financiële vooruitzicht in de komende jaren is het ons gelukt om een sluitende kadernota te presenteren, zonder dat dit grote gevolgen heeft voor ons huidige voorzieningenniveau.

Sluitende begroting 2025

Het financiële meerjarenperspectief is niet positief. Daarom richt deze kadernota zich voornamelijk op het bereiken van een financieel evenwicht voor het begrotingsjaar 2025. Op onderdelen moeten we een stap terugzetten in onze ambities, zonder hierbij het belang van onze inwoners uit het oog te verliezen. Deze kadernota bevat dan ook géén nieuw beleid, omdat het tekort daardoor nog verder op zou lopen. We vinden dit niet verantwoord.

Om de begroting 2025 sluitend te krijgen stellen we zowel een aantal financieel technische ombuigingen als een aantal bezuinigingen voor. Voor de volledigheid treft u in de bijlage ook een overzicht aan van de bezuinigen waarvoor we niet hebben gekozen.

De jaarlijkse tekorten lopen vanaf 2026 verder op. Dit betekent dat we er niet zijn met een sluitende begroting in 2025. Ook in de komende jaren zijn bezuinigingen nodig om de begroting sluitend te krijgen en te houden. Daarvoor zullen mogelijk moeilijke keuzes moeten worden gemaakt, waarbij geen enkel domein ontkomt aan bezuinigingen. In dat kader willen we de komende periode goed nadenken over de gemeente die we willen zijn en de daarin te maken keuzes. Dit werken we uit in de Kadernota 2026.

Kadernota gebaseerd op huidige inzichten

We hebben gewerkt met de meest actuele inzichten en cijfers. De verwachting is dat ook dit jaar zich nog ontwikkelingen voordoen in de periode tot het opstellen van de begroting, die van invloed zijn op de cijfers. Zo blijven de inkomsten vanuit het gemeentefonds onzeker. Samen met de VNG blijven we hiervoor aandacht vragen bij het Rijk. Een disbalans tussen taken en middelen bedreigt immers de slagkracht van gemeenten.

Lingewaard,
Burgemeester en wethouders

Inleiding

'Samen kunnen we veel aan'

Alhoewel de focus van deze kadernota vooral op een gezond financieel meerjarenperspectief ligt, houden we vast aan de ingezette koers om te investeren in een aantrekkelijke, veilige en fijne leefomgeving voor onze inwoners. Dat doen we onder andere door de realisatie van kwalitatief goede scholen waar onze kinderen zich kunnen ontwikkelen en multifunctionele (sport)accommodaties.

Naast de reguliere indexering(en) kiezen we er nadrukkelijk voor om de lasten voor onze inwoners, zoals de OZB (onroerende zaakbelasting), niet verder te verhogen.

Realistisch begroten

Als één van de oplossingsrichtingen om te komen tot een sluitende begroting vinden we het verantwoord om minder behoudend te begroten. Dit betekent dat we voortdurend zoeken naar een balans tussen het optimaliseren van de middelen en het scherper en realistisch ramen van de financiën. Hiermee hebben wij éénmalig structurele ruimte gecreëerd in onze begroting. Voor de jaren 2026 en verder zullen wij zoals aangegeven verdere bezuinigingen moeten doorvoeren voor een sluitende meerjarenbegroting.

Gevolgen voorjaarsnota rijk

De nog niet vastgestelde Voorjaarsnota van het demissionaire kabinet laat enkele positieve ontwikkelingen zien voor gemeenten. De oploep van de opschalingskorting wordt structureel geschrapt. Door heldere afspraken over objectieve indexering en fondsvorming is een rechtvaardige risicoverdeling van de zorgkosten (Wmo) geregeld. Op korte termijn wordt bovendien een plan uitgewerkt om te komen tot een vermindering van het grote aantal specifieke uitkeringen.

De keerzijde is dat de geplande aanpassing van de indexeringsmethodiek, oorspronkelijk gepland voor 2026, wordt vervroegd naar 2024. Dit betekent dat het Rijk in 2024 al overstapt van de 'trap-op-trap-af-systematiek' naar een indexering gebaseerd op de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit heeft een negatief effect op de uitkering uit het gemeentefonds, die volledig gecompenseerd wordt door het Rijk tot en met 2029, behalve in 2025. In 2025 wordt € 675 miljoen niet gecompenseerd. Voor onze gemeente leidt dit naar verwachting tot een aanvullend nadeel van circa € 1,9 miljoen in 2025. We gaan er vooralsnog vanuit dat deze korting een incidenteel nadeel betreft.

Bovenstaande ontwikkelingen in het gemeentefonds worden pas duidelijk na vaststelling van de meicirculaire. Vooralsnog hebben we alleen het schrappen van de opschalingskorting opgenomen.

Structurele inzet reserves

In de Begroting 2024 hebben we u geïnformeerd over de vraagtekens die onze toezichthouder, de provincie Gelderland, op dat moment had bij de structurele inzet van onze reserves. Eind 2023 is de regelgeving voor de structurele inzet van de algemene reserve aangepast. Onder specifieke voorwaarden is het nu mogelijk om een deel van het overschot in de algemene reserve structureel in te zetten. We hebben hierover een aantal gesprekken gevoerd met onze toezichthouder. Vooralsnog heeft de toezichthouder aangegeven dat we voldoen aan de voorwaarden. De definitieve beoordeling vindt plaats bij de Begroting 2025. Op basis van de aangepaste regelgeving wordt de structurele inzet direct uit de algemene reserve onttrokken waardoor de vorming van een aparte exploitatiereserve niet nodig is. Om deze reden hebben we u voorafgaand aan de Kadernota geen geactualiseerde nota reserves en voorzieningen aangeboden. De onttrekking uit de algemene reserve van € 750.000 is reeds in het saldo opgenomen.

Leeswijzer

De kadernota vormt samen met de meicirculaire, de structurele doorwerking vanuit de 1e Tussentijdse Rapportage 2024, de doorwerking vanuit het coalitieakkoord, de basis voor de nog op te stellen Begroting 2025. In deze nota staan de uitgangspunten en richtinggevende uitspraken voor de Begroting 2025.

De kadernota is opgebouwd vanuit het financieel beeld, de voor- en nadelen van de ontwikkelingen van het bestaande beleid en de voorgestelde dekkingsmaatregelen die bestaan uit financieel technische ombuigingen en bezuinigingen.

In de bijlage bij deze Kadernota geven wij u inzicht in de ombuigingen en bezuinigingen waarvoor het college niet gekozen heeft.

Financiën

Financiën

Financieel beeld voor de Kadernota

Hieronder geven wij u een overzicht van het financieel meerjarenperspectief met alle mutaties na de Begroting 2024. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van de informatie die medio mei beschikbaar was. Dit perspectief is het startpunt van deze Kadernota.

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024	-31.000	-1.251.000	-2.281.000	-2.281.000
* septembercirculaire 2023	395.000	623.000	2.036.000	2.036.000
* Structurele ontwikkelingen 2e turap 2023	-29.000	-29.000	-29.000	-29.000
* decembercirculaire 2023	136.000	130.000	138.000	138.000

Saldo MJB	471.000	-527.000	-136.000	-136.000
------------------	----------------	-----------------	-----------------	-----------------

* 1e tussentijdse rapportage 2024	-110.000	-110.000	-110.000	-110.000
* IKC De Doornick (raad 28 maart 2024)			-67.000	-67.000
* Participatiebeleid (raad 28 maart 2024)	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000

Saldo MJB	61.000	-937.000	-613.000	-613.000
------------------	---------------	-----------------	-----------------	-----------------

(- = tekort / + = overschot)

De september- en decembercirculaires hebben een positief effect op de saldi zoals gepresenteerd in de Begroting 2024. Toch blijven we vanaf 2026 te maken hebben met een negatief saldo.

Financieel beeld Kadernota

In deze Kadernota actualiseren wij de huidige financiële situatie door een actualisatie van het bestaand beleid. Deze actualisatie leidt tot een negatief saldo in 2025. We hebben daarom in deze Kadernota een dekkingsplan uitgewerkt om de Begroting 2025 sluitend te maken.

Hiermee hebben we, op basis van de huidige inzichten, een sluitende begroting voor 2025.

Hieronder het financieel overzicht na de bovengenoemde actualisaties en dekkingsplan:

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Financieel beeld voor Kadernota	61.000	-937.000	-613.000	-613.000
<i>Actualisatie bestaand beleid</i>				
Bestaand beleid - nadelen	-3.781.500	-5.598.500	-5.767.500	-7.357.500
Bestaand beleid - voordelen	2.213.000	1.710.000	1.535.000	1.335.000
<i>Dekkingsmaatregelen</i>				
Financieel technische ombuigingen	873.000	783.000	783.000	783.000
Bezuinigingen	634.500	934.500	1.334.500	1.284.500
Opschalingskorting		1.373.000	1.373.000	1.373.000
Totaal saldo MJB Kadernota	0	-1.735.000	-1.355.000	-3.195.000

(- = tekort / + = overschot)

In de volgende onderdelen in deze Kadernota vindt u de specificatie en toelichting op de actualisatie van het bestaand beleid en de dekkingsmaatregelen.

Net als in de Kadernota 2024 en Begroting 2024 hebben we in de opstelling van dit financieel beeld de opschalingskorting geëlimineerd. Zoals in de inleiding ook benoemd, is in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk de opschalingskorting geschrapt. Op basis van de huidige informatie verwachten we geen wijzigingen op dit onderdeel.

De resultaten uit de meicirculaire konden we helaas niet meenemen in deze Kadernota, omdat deze nog niet beschikbaar waren tijdens het opstellen van deze Kadernota. De meicirculaire wordt behandeld tijdens dezelfde raadsvergadering als deze Kadernota. Het is belangrijk om deze in samenhang te bekijken met het financieel perspectief zoals opgenomen in deze Kadernota.

Bestaand beleid

In dit onderdeel is de actualisatie van het bestaand beleid opgenomen. Dit hebben we gesplitst in 2 onderdelen. Allereerst gaan we in de ontwikkelingen in het bestaand beleid die de inzet van extra financiële middelen van ons vragen (nadelen). Daarna gaan we in op de ontwikkelingen die we, door een analyse van het bestaande beleid, leiden tot positieve financiële effecten (voordelen).

Ontwikkelingen bestaand beleid - nadelen

Er zijn meerdere ontwikkelingen die inzet van extra middelen van ons vragen. Hierbij gaat het met name om de ontwikkeling van de tarieven in het sociaal domein. Naar aanleiding van het tariefonderzoek in 2023 zijn de tarieven sterk gestegen. Ook zien we aantal andere ontwikkelingen die een extra financiële inspanning van ons vragen. Hieronder zijn deze ontwikkelingen opgenomen met een toelichting per onderdeel.

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Tariefonderzoek sociaal domein	-2.515.000	-2.515.000	-2.515.000	-2.515.000
Stelpost Hervormingsagenda Jeugd	-650.000	-1.112.000	-1.112.000	-1.112.000
Stelpost prijsstijgingen en areaalvergroting	0	-1.370.000	-1.460.000	-2.960.000
Bijdrage verbonden partijen	-148.000	-133.000	-108.000	-198.000
Informatiebeveiliging	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Omgevingswet	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
IHP/onderwijshuisvesting	0	0	-104.000	-104.000
Samenwerkingsverband Water & Klimaat Rivierenland	-46.000	-46.000	-46.000	-46.000
Reservering actualisatie bestaand beleid	-172.500	-172.500	-172.500	-172.500
Totaal ontwikkelingen bestaand beleid	-3.781.500	-5.598.500	-5.767.500	-7.357.500

Tariefonderzoek sociaal domein

In 2023 vond een tariefonderzoek plaats naar Jeugd met verblijf en ambulante zorgproducten binnen de Wmo, Jeugd en Huishoudelijke Hulp. Dit onderzoek heeft een aanzienlijke verhoging van de tarieven tot gevolg. Dit leidt voor ons tot extra lasten van € 2,5 miljoen per jaar. Hieronder is per type zorg een toelichting opgenomen.

Ambulante zorgproducten Wmo, Jeugd en Huishoudelijke hulp

Het regionaal tariefonderzoek heeft er toe geleid dat we per 1 april 2024 de tarieven voor Ambulante Hulp Wmo en Jeugd en de tarieven voor huishoudelijke hulp hebben verhoogd. Deze nieuwe tarieven zorgen ervoor dat we per jaar € 950.000 extra lasten hebben voor deze zorgproducten. Deze extra lasten zijn berekend op basis van de werkelijk verleende zorg in 2023. ([informatienota raad 9 april 2024](#))

Jeugd met verblijf

Jeugdhulp met verblijf wordt zowel regionaal als bovenregionaal ingekocht. Momenteel zijn we bezig met een nieuwe aanbesteding voor deze zorgvorm, welke per 1 juli 2024 ingaan. Op basis van het tariefonderzoek stijgen na deze aanbesteding de lasten met € 690.000 per jaar. Deze extra lasten zijn berekend op basis van de werkelijk verleende zorg in 2023. ([informatienota raad 6 februari 2024](#))

Maatwerkvoorzieningen aangepaste tariefindexering

Naast ons regionale tariefonderzoek, zijn er ook op andere zorgproducten tariefverhogingen toegepast. Het gaat hierbij met name om Landelijk en bovenregionaal ingekochte zorgproducten (o.a. het Landelijk Transitie Arrangement LTA en JeugdzorgPlus). Bij het LTA maakt het rijk de prijsafspraken met de zorgaanbieders en dienen wij deze te volgen. Binnen JeugdzorgPlus sturen we er samen met de aanbieders op dat kinderen zo min mogelijk in de grote instellingen terecht komen, en dat er toegewerkt wordt naar een kleinere en huiselijkere vorm van verblijf. Dit zorgt er voor dat de groepen waarin deze kinderen gehuisvest worden, kleiner en daarmee kostbaarder worden. Financieel betekent dit € 875.000 aanvullende lasten per jaar. Deze extra lasten zijn berekend op basis van de werkelijk verleende zorg in 2023 en kunnen dus nog wijzigen.

Stelpost Hervormingsagenda Jeugd

Vanuit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd is er binnen Lingewaard een stelpost opgenomen van € 650.000 in 2025 en vanaf 2026 € 1.112.000 per jaar. Deze stelpost is door het Rijk ingegeven en gebaseerd op diverse maatregelen zoals aangekondigd in de Hervormingsagenda Jeugd. Een deel van de invoering van deze maatregelen loopt landelijk ernstige vertraging op, waardoor het niet realistisch is dat deze stelpost behaald wordt. Een voorbeeld van deze maatregelen is het voornemen van het Rijk om de Jeugdwet aan te scherpen. Ook is een deel van deze maatregelen gelijk aan maatregelen die we lokaal al hadden ingevoerd (o.a. de invoering van de PoH Jeugd bij huisartsen). We hebben ervoor gekozen deze taakstelling te laten vervallen en op basis van een nieuwe analyse met een nieuwe taakstelling te komen. Binnen deze taakstelling verwachten we in 2025 € 300.000 te kunnen besparen, oplopend tot € 1.000.000 in 2027. Zie hiervoor ook de [dekkingsmaatregelen](#).

Stelpost prijsstijgingen en areaalvergroting

Binnen onze gemeente hanteren we een stelpost voor prijsstijgingen en areaaluitbreiding. De afgelopen jaren hebben we deze post aangevuld met extra bijdragen uit het gemeentefonds vanwege de hoge inflatie. Nu de inflatie is gestabiliseerd op een lager niveau, keren we terug naar onze reguliere aanpak. Dit houdt in dat we jaarlijks een vast bedrag voor prijsstijgingen en areaaluitbreiding reserveren. Op basis van de werkelijke prijsstijgingen en areaaluitbreidingen in de afgelopen jaren hebben wij dit bedrag vastgesteld op € 1,5 miljoen per jaar.

Dit betekent dat we de stelpost jaarlijks met € 1,5 miljoen verhogen, zodat dit bij elke begroting opnieuw structureel beschikbaar is. We zien nu dat deze stelpost onvoldoende saldo heeft vanaf 2026. Er is daarom een aanvulling nodig, zodat er bij elke begroting weer € 1,5 miljoen structureel beschikbaar is voor prijsstijgingen en areaaluitbreidingen.

Bijdrage verbonden partijen

Er zijn een aantal verbonden partijen waarbij er sprake is van een mutatie in de bijdrage naast de indexering. Hieronder een overzicht van deze verbonden partijen met het bijbehorende bedrag voor 2025 met daaronder een korte toelichting per verbonden partij:

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	-182.000
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	-306.000
Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem Nijmegen (Bvo DRAN)	340.000

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

De verhoging ODRA-budget is noodzakelijk als gevolg van groei van het werkprogramma én door een uitbreiding van het werkpakket die onder andere noodzakelijk is in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

De stijging van de lasten voor de VGGM is het gevolg van de herziening van de verdeelsleutel veiligheid in het gemeentefonds waarop de bijdrage aan de VGGM per gemeente is gebaseerd. Daarnaast is er sprake van extra lasten voor het ingezette traject toekomstbestendige GGD.

Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem Nijmegen (Bvo DRAN)

Er sprake van daling van de bijdrage aan de Bvo DRAN (exclusief leerlingenvervoer). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het vraagafhankelijk vervoer. Het gebruik van deze vervoersvoorziening is niet meer op het niveau teruggekeerd van vóór Corona.

Ook is het routevervoer WMO (dagbesteding) en Jeugdwet lager ingeschat op basis van de werkelijke cijfers in 2023. De ontwikkeling van de kosten van het leerlingenvervoer nemen wij mee in de actualisatie van het bestaand beleid in de Begroting 2025.

Informatiebeveiliging

Vanwege de invoering van de nieuwe Europese wetgeving op het gebied van de informatiebeveiliging (de NIS2) en toenemende dreiging op het gebied van Cybercrime moeten we de komende jaren een aantal maatregelen ingevoerd worden om risico's te beheersen en te verkleinen. Om dit zo efficiënt mogelijk te kunnen doen vragen wij een structureel budget voor informatiebeveiliging van € 150.000.

Door niet in 1 keer alles op te pakken, kunnen we de kosten verspreiden over een aantal jaar en zorgen voor een beheersbare invoering van de maatregelen. Dit structurele budget zal ingezet worden voor de implementatiekosten van de maatregelen en voor de kosten die we maken voor af te nemen diensten. Voorbeeld van deze diensten is een abonnement op een veiligheidscentrum dat voor ons bedreigingen afvangt, ook buiten werktijd en in het weekend. Een ander voorbeeld is een dienst waarin wij direct professionele ondersteuning krijgen bij incidenten die wel gebeuren. Hiermee vangen wij risico's af en kunnen we de continuïteit waarborgen.

Omgevingswet

Met de komst van de omgevingswet ontstaan er ook nieuwe functies. Uiteraard is gekeken of het mogelijk is om deze functies te integreren in de huidige functies. Een geheel nieuwe functie is de secretaris van de Intake- en Omgevingstafel. Een nieuw instrument waarbij vooraf integraal een initiatief of plan wordt besproken waardoor de afhandeling van vergunningverlening sneller gaat. De secretaris heeft hierbij een belangrijke rol om het proces van A tot Z in goede banen te leiden. Ook biedt het organisatorisch veel voordelen omdat plannen/initiatieven centraal worden aangestuurd wat de dienstverlening weer ten goede komt. Dat betekent een uitbreiding van 1 formatieplaats, waarvan de kosten € 100.000 per jaar bedragen. Er is daarnaast naar verwachting ook extra materieel budget nodig. Dit hebben we nog niet in beeld en hangt onder meer samen met keuzes voor:

- Evaluatie en herziening Omgevingsvisie
- Het opstellen en onderhouden van omgevingsprogramma's
- Kosten in verband met een goede inbedding van bijv. participatie, onderzoeksverplichtingen, externe advisering, het anticiperen op plannen van andere overheden (zoals bijvoorbeeld dijkversterking of nationale /provinciale omgevingsprogramma's)

Voor deze materiële kosten volgt op een later moment een apart voorstel.

IHP/onderwijshuisvesting

In de Programmabegroting 2024 is aangekondigd dat we in het kader van onderwijshuisvesting gaan werken met de financiële normeringen uit het kwaliteitskader van Ruimte OK. Het kwaliteitskader is op initiatief van de VNG, PO-raad, VO-raad en het waarborgfonds & kenniscentrum kinderopvang opgesteld. Het kwaliteitskader werkt met een bandbreedte voor nieuwbouw van scholen.

Inmiddels is deze normering doorgerekend voor het IHP en dit leidt tot een extra benodigde investering van € 3 miljoen. Dit betekent vanaf 2027 extra kapitaallasten van € 104.000 per jaar.

Samenwerkingsverband Water & Klimaat Rivierenland

Dit betreft de jaarlijkse bijdrage aan het samenwerkingsverband Water & Klimaat Rivierengebied (WKR), netwerk Klimaat Actief Rivierenland (KAR). Deze aanvullende lasten komen voort uit de nieuwe Samenwerkingsagenda & Uitvoeringsprogramma 2024-2030. In deze samenwerking wordt regionaal samengewerkt met betrekking tot klimaatadaptatie. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om een onderzoeksproject naar grondwater en funderingsproblematiek en het ontwikkelen en gebruiken van content waarbij inwoners worden geholpen, geïnspireerd en gestimuleerd worden om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen.

Reservering actualisatie bestaand beleid

Voor het opstellen van de Begroting 2025 worden alle budgetten geactualiseerd. Een groot deel van deze actualisatie betreft indexerende en uitbreiding van het areaal, waarvoor we de stelpost prijsstijgingen inzetten, voor zover deze toereikend is.

Daarnaast weten we uit ervaring dat zich tussen de Kadernota en Begroting nieuwe ontwikkelingen voordoen die extra budget vragen.

Hoewel deze reservering geen garantie biedt dat we alle extra benodigde budgetten volledig kunnen dekken, zorgt het wel voor enige financiële ruimte. Als er meer aanvullend budget nodig is, doen wij u hier in de Begroting 2025 direct een voorstel voor de dekking.

Ontwikkelingen bestaand beleid - voordelen

Gezien het financieel beeld van de Kadernota hebben wij, zoals ook benoemd in de aanbestedingsbrief, financieel technische ombuigingen en bezuinigingen in kaart gebracht. Hierbij hebben wij alle budgetten op hoofdlijnen doorgenomen. Hieruit zijn een aantal structurele en incidentele voordelen naar voren gekomen die geen keuze vragen van de raad maar wel leiden tot voordelen in de exploitatie.

Hieronder een overzicht van deze voordelen met hierbij een toelichting per onderdeel.

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Voorziening vervanging velden buitensportaccommodaties	850.000	775.000	700.000	600.000
Structurele effecten Jaarstukken 2023	500.000	500.000	500.000	500.000
Inkomsten Treasury	300.000	200.000	100.000	0
Lagere tarieven energiecontracten	150.000	150.000	150.000	150.000
Huurinkomsten kinderdagverblijven	40.000	40.000	40.000	40.000
Dividend BNG	10.000	10.000	10.000	10.000
Leges Liander in het kader van netcongestie	20.000	20.000	20.000	20.000
Vandalisme scholen	15.000	15.000	15.000	15.000
Verschuiving investering centrum Bemmelen	275.000	0	0	0
Verschuivingverduurzaming gymzalen Abacus en Sterrenbos	53.000	0	0	0
Totaal ontwikkelingen bestaand beleid	2.213.000	1.710.000	1.535.000	1.335.000

Voorzieningen vervanging velden buitensportaccommodaties

In de Begroting 2024 heeft u besloten om een aantal voorzieningen op te waarderen, waaronder die voor buitensportaccommodaties. Dit was nodig om voldoende middelen te reserveren voor de vervanging van sportvelden. Echter nader onderzoek heeft aangetoond dat deze voorziening niet is toegestaan volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De vervanging van een sportveld is namelijk een investering en

geen onderhoud, wat betekent dat deze geactiveerd en afgeschreven moet worden. De accountant heeft dit bij de controle van de Jaarstukken 2023 ook geconstateerd.

Dit betekent dat deze voorziening vrijvalt. In de Jaarstukken hebben we dit verwerkt door de voorziening om te zetten naar een reserve, waarna wij in de 2e Tussentijdse rapportage 2024 de vrijval definitief verwerken. In deze tussentijdse rapportage verwerken wij ook de benodigde vervangingsinvesteringen in 2024. Vanaf de Begroting 2025 nemen wij de benodigde vervangingsinvesteringen voor de sportvelden op in het investeringsplan.

Voor de exploitatie komt de jaarlijkse storting in de voorziening te vervallen. Dit levert een structureel voordeel op zoals opgenomen in het bovenstaande financiële overzicht. Dit voordeel neemt jaarlijks af aangezien in de begroting nog geen rekening is gehouden met de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen.

Structurele effecten Jaarstukken 2023

Ondanks dat er in de Jaarstukken 2023 niet veel structurele voordelen opgenomen zijn, zien we dat we al een aantal jaar een positief saldo hebben bij de Jaarstukken. Richting de begroting gaan we daarom aan de slag om de financiële afwijkingen van de afgelopen jaren nader te analyseren. Bij welke budgetten zien we dat behoudend is begroot en zien we dus al meerdere jaren een voordeel.

Op basis van de eerste grove analyse verwachten wij dat uit deze analyse een voordeel volgt van ongeveer € 500.000 per jaar.

Inkomsten treasury

Op dit moment hebben we overtollige liquide middelen, voornamelijk als gevolg van vertragingen in de uitvoering van projecten en investeringen. Volgens de wet Fido, die de basis legt voor de treasury binnen gemeenten, kunnen we deze overtollige middelen uitlenen aan andere overheden. Momenteel maken we hier gebruik van, wat ons in 2023 ongeveer € 600.000 opleverde. We verwachten dat we de komende jaren nog steeds overtollige middelen kunnen uitlenen. Daarom hebben we de verwachte inkomsten voor de komende drie jaar opgenomen in onze begroting.

Lagere tarieven energiecontracten

Na een hoge piek in de kosten voor energie, zijn de prijzen inmiddels enigszins gestabiliseerd op een lager niveau. Dit komt ook tot uiting in de tarieven in onze energiecontracten. Dit leidt tot een voordeel van € 150.000 per jaar.

Huurinkomsten kinderdagverblijven

We hebben nieuwe contracten afgesloten voor de verhuur van ruimten aan kinderdagverblijven, waardoor de huurinkomsten stijgen met € 40.000 per jaar.

Dividend BNG

Op basis van de dividenduitkeringen van de BNG in de afgelopen jaren verhogen wij de verwachte baten op dit onderdeel met € 10.000 per jaar.

Leges Liander in het kader van netcongestie

In het kader van het verminderen van de netcongestie gaat Liander werkzaamheden uitvoeren. Aangezien de werkzaamheden aan de openbare ruimte betreft, worden hier leges over geheven. De verwachting is dat dit gaat om ongeveer € 20.000 aan leges per jaar. Voor deze werkzaamheden wordt een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met Liander.

Vandalisme scholen

We zien al een aantal jaar dat het budget voor vandalismeschade aan schoolgebouwen niet volledig nodig is. Hoewel dit een open einde regeling betreft, verlagen wij dit budget met € 15.000 waarmee we op het niveau komen van de uitgaven van de afgelopen jaren.

Verschuiving investering centrum Bommel

In het investeringsplan in de Begroting 2024 is de investering in het centrum van Bommel opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met een exploitatielast van € 275.000 per jaar vanaf 2025. Aangezien de investering in het centrum van Bommel later gereed komt dan verwacht, zijn er in 2025 geen exploitatielasten te verwachten. Dit betekent een voordeel van € 275.000 in 2025.

U ontvangt in het 4e kwartaal 2024 een voorstel voor deze investering met hierbij een dekkingsvoorstel.

Verschuiving verduurzaming gymzalen Abacus en Sterrenbos

In het investeringsplan in de Begroting 2024 is de investering opgenomen voor de verduurzaming van de gymzalen van De Abacus en Het Sterrenbos. De investering in de gymzaal Het Sterrenbos schuift een jaar door naar 2025, waardoor kapitaallasten niet starten in 2025, maar in 2026.

De investering in de gymzaal Abacus schuift ook door. Deze investering wordt opnieuw beoordeeld na de actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Dekkingsmaatregelen

In dit onderdeel zijn de verschillende keuzes van het college opgenomen om te komen tot een sluitende begroting in 2025. Dit is verdeeld in 2 onderdelen.

- Financieel technische ombuigingen
Dit betreft ombuigingen die met name financieel technische van aard zijn. Hierbij gaat het wel om keuzes, maar deze keuzes leiden nagenoeg niet tot een teruggang in de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven of van de bedrijfsvoering.
- Bezuinigingen
Dit betreft bezuinigingen die wel leiden tot enige teruggang in de kwaliteit van de bedrijfsvoering en/of dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.

Financieel technische ombuigingen

Hieronder een overzicht van de financieel technische ombuigingen met een toelichting.

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Afschrijvingstermijn gebouwen en installaties	400.000	400.000	400.000	400.000
Toerekening vegen aan riolering	100.000	100.000	100.000	100.000
Budget Van Werk naar Werk	150.000	150.000	150.000	150.000
Verkiezingen	90.000	0	0	0
Onderhoud en vervanging ledverlichting	80.000	80.000	80.000	80.000
Schadeherstel bewegwijzering en bebording	45.000	45.000	45.000	45.000
Internationale samenwerking	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal ontwikkelingen bestaand beleid	873.000	783.000	783.000	783.000

Afschrijvingstermijn gebouwen en installaties

Op dit moment is de afschrijvingstermijn van gebouwen 40 jaar en installaties 15 jaar. We zien in de praktijk dat gebouwen en installaties langer meegaan dan deze termijnen. De economische levensduur is hiermee langer.

We verlengen daarom de afschrijvingstermijn van gebouwen naar 50 jaar en van installaties naar 20 jaar. Dit nemen wij mee in de actualisatie van de nota activabeleid die eind 2024 voorligt in de raad.

Door de afschrijvingstermijnen aan te passen aan de huidige economische levensduur, wordt renovatie of vervanging na het verstrijken van deze termijnen noodzakelijk. Momenteel zien we regelmatig dat na het afschrijven nog geen vervanging volgt, wat een voordeel oplevert in de exploitatie. Dit vervalt met deze nieuwe afschrijvingstermijnen.

Toerekening vegen aan riolering

Door een uitspraak van de Hoge Raad is het mogelijk om meer kosten toe te rekenen aan het Gemeentelijk Watertakenplan. Door blad te ruimen en de straten te vegen komt er immers minder vuil in de riolering en zijn daar minder schoonmaakkosten. Het 'doorschuiven' van deze kosten betekent een bezuiniging voor de gemeentelijke financiën. We zien dat door verschuivingen in de uitvoering van het Gemeentelijk Watertakenplan en de inzet van de voorzieningen, dit niet leidt tot een verhoging van de Riool- en Waterzorgheffing. Het heeft daarmee ook geen effect op de doelen en ambities uit het Gemeentelijk Watertakenplan.

Budget Van Werk Naar Werk

We hebben een budget voor werk naar werktrajecten. Deze trajecten zijn moeilijk te voorspellen en afhankelijk van ontwikkelingen binnen de organisatie. We kiezen er daarom voor dit budget niet meer op te nemen in de begroting, maar achteraf te verantwoorden aan de raad.

Verkiezingen

Momenteel begroten we jaarlijks € 90.000 voor verkiezingen, ongeacht wanneer ze gepland staan. Hierdoor zijn er jaren waarin we dit budget niet volledig gebruiken, en jaren waarin we juist meer uitgeven vanwege meerdere verkiezingen.

We stemmen de begroting nu af op de verkiezingsplanning, zodat het budget realistischer wordt begroot. In het geval van onverwachte tussentijdse Tweede Kamerverkiezingen, bijvoorbeeld door de val van het kabinet, verantwoorden wij deze lasten achteraf aan de raad.

Onderhoud en vervanging ledverlichting

Door de uitgevoerde omvorming naar ledverlichting is er minder lampvervanging en onderhoud nodig. Daarnaast reageren we, met verlaging van dit budget, minder snel op meldingen over kapotte lampen.

Schadeherstel bewegwijzering en bebording

We nemen geen budget meer op voor schadeherstel aan bewegwijzering en bebording. We gaan ons meer inspannen om de schade te verhalen op de veroorzakers samen met de inzet van NODR. Zij zijn gespecialiseerd in het verhalen van schaden bij derden.

Internationale samenwerking

Voor dit budget worden geen concrete activiteiten uitgevoerd, maar wordt alleen op ad hoc basis ingezet. Het laten vervallen van dit budget heeft daarmee geen effect op onze activiteiten.

Bezuinigingen

De bezuinigingen zoals opgenomen in deze Kadernota zijn nog beperkt van omvang en hebben weinig effect op het voorzieningenniveau dat wij bieden aan onze inwoners. Voor de jaren 2026 en verder ligt er nog een grote financiële opgave. Hiervoor moeten moeilijke keuzes gemaakt worden, waarbij geen enkel domein ontkomt aan bezuinigingen. Hierbij kun je denken aan het verminderen van de kwaliteit van de openbare ruimte, het verlagen van het mantelzorgcompliment, het niet meer vergoeden van de keuring voor de gehandicaptenparkeerkaart of het beperken van de openstelling van onze publieksbalies.

MEERJARENBEGROTING 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Jeugd actieplan besparingen	300.000	600.000	1.000.000	1.000.000
Groen- en reststroken	100.000	100.000	100.000	100.000
Verlaging budget duurzaamheid	50.000	50.000	50.000	50.000
Versterking dienstverlening	50.000	50.000	50.000	0
Advieskosten	41.500	41.500	41.500	41.500
Organisatieontwikkeling, juridisch consult	33.000	33.000	33.000	33.000
Versobering inwonersparticipatie	30.000	30.000	30.000	30.000
WMO versobering hulpmiddelen en kleine woningaanpassingen	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal ontwikkelingen bestaand beleid	634.500	934.500	1.334.500	1.284.500

Jeugd actieplan besparingen

We zien het gebruik van de jeugdzorg en de daarmee gepaard gaande kosten stijgen. Ondanks dat we hier niet volledig op kunnen sturen, nemen we wel maatregelen waarmee we verwachten dat de uitgaven de komende jaren gaan dalen.

Deze met elkaar samenhangende maatregelen richten zich op onze eigen gemeentelijke toegang, huisartsen, beleid en contractmanagement. We gaan er vanuit dat dit gaat zorgen voor meer inzicht in en sturing op inzet, op- en afschaling van jeugdhulp. Het versterken van de sociale basis, de inzet van Praktijkondersteuners bij de huisartsen en het bieden van begeleiding van binnen de sociale basis in plaats van door een zorgaanbieder, zijn ontwikkelingen waarmee we inzetten op het terugdringen van het gebruik van specialistische jeugdhulp.

Tot slot is op landelijk niveau veel te doen over het aanscherpen van de Jeugdwet en daarmee onze eigen verordening. We gaan komende periode kritisch kijken of we met de verordening de toename van jeugdhulp kunnen beperken.

Uitgangspunt bij al deze maatregelen blijft dat jeugdigen in Lingewaard de ondersteuning krijgen die nodig is. Zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.

Ondanks dat het moeilijk is om hier een harde besparing aan te koppelen, streven we er naar om in 2027 € 1.000.000 te besparen in de veronderstelling dat de jeugdwet dan aangepast is. Hierbij verwachten we in 2025 de eerste slag te kunnen maken (€ 300.000) en in 2026 € 600.000 te besparen.

Groen- en reststroken

De huurovereenkomsten voor groen- en reststroken passen we aan naar een marktconform tarief. Op dit moment zijn er huurovereenkomsten waarin soms maar 10% van het huidige tarief is opgenomen.

Daarnaast verhogen we het tijdelijke actietarief voor verkoop van reststroken met 50% naar € 75 per m2.

Hierbij is er wel een risico dat minder inwoners belangstelling hebben voor de koop van een reststrook.

Naar verwachting neemt de verkoop van groen- en reststroken na 2028 sterk af.

Verlaging budget duurzaamheid

Er is voor duurzaamheid een structureel budget beschikbaar van € 245.000. Het voorstel is om dit budget te verlagen met € 50.000. wat betekent dat bepaalde activiteiten anders moeten worden uitgevoerd om kosten te besparen, of dat sommige activiteiten mogelijk niet meer plaatsvinden.

Mede door beschikbaarheid van subsidiegelden en het transitiefonds energie kunnen ambities de komende jaren ondanks bezuiniging grotendeels worden gerealiseerd.

Versterking dienstverlening

Vanuit het Rijk ontvangen wij vanaf 2023 tot met 2027 gelden voor het project Versterking dienstverlening. Dit is toegekend naar aanleiding van de treurige gevolgen van de toeslagenaffaire.

We hebben inmiddels flinke stappen gezet om de dienstverlening naar onze kwetsbare inwoners te versterken en verbeteren. Het risico van deze bezuiniging is hiermee beperkt en het heeft ook geen personele consequenties. Wel kan deze bezuiniging ertoe leiden dat toekomstige maatregelen beperkter uitgerold kunnen worden.

Advieskosten

We hebben voor de gehele organisatie de advieskosten in kaart gebracht. Hierbij zien we dat veel advieskosten nodig zijn, bijvoorbeeld omdat dit wettelijk vereist is of omdat deze kennis dusdanig specialistisch is dat wij deze niet zelf in huis hebben.

Toch is het mogelijk om op een aantal onderdelen kritischer om te gaan met het inwinnen van advies.

Hiermee besparen we € 41.500 op jaarbasis.

Organisatieontwikkeling, juridisch consult

De teruggang in dit budget betekent dat we terughoudender moeten zijn met het inschakelen van externe juridische ondersteuning. Dit betreft juridische ondersteuning bij specialistische vraagstukken met betrekking tot personeel en organisatie.

Om dit te kunnen bewerkstelligen laten we minder overeenkomsten toetsen en daar waar mogelijk doen wij een groter beroep doen op onze eigen juristen. Hierbij moet opgemerkt worden dat wij de echt specialistische kennis en expertise niet in huis hebben terwijl de complexiteit van de vraagstukken toeneemt.

Versobering inwonersparticipatie

Binnen het budget voor inwonersinitiatieven zien wij een onderbesteding. Hiermee bezuinigen wij bewust niet op onze inwonersorganisaties (wijkplatforms en WOP/DOP organisaties) of bijvoorbeeld LingewaardDoet, maar brengen wij het huidige budget in lijn met de jaarlijkse uitgaven. Daarnaast gaan wij in 2024 nog in gesprek met de verschillende inwonersorganisaties over een andere vorm van budgettering.

WMO versobering hulpmiddelen en kleine woningaanpassingen

We passen de verordening aan voor hulpmiddelen Wmo en kleine woningaanpassingen. Hierbij geven we aan dat zaken die bij normaal ouder worden horen, of algemeen gebruikelijk zijn, niet meer worden vergoed door de gemeente. We gaan nader uitzoeken welke zaken we hieronder kunnen en willen laten vallen.

Bijlage

Inzicht in overwegingen dekkingsmaatregelen

In de aanloop naar deze Kadernota zijn de mogelijke dekkingsmaatregelen in kaart gebracht. In de Kadernota zelf zijn de dekkingsmaatregelen opgenomen die het college voorstelt om te komen tot een sluitende begroting in 2025.

In deze bijlage presenteren wij de dekkingsmaatregelen die het college niet heeft voorgesteld in de Kadernota. Deze niet-gekozen maatregelen zijn gestructureerd volgens de categorieën die we hebben gehanteerd tijdens de inventarisatie van de dekkingsmaatregelen.

Vergroten baten

Omschrijving	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Vanaf	Toelichting mogelijke ombuiging
OZB verhogen	138	138	2025	Dit is het bedrag aan extra OZB inkomsten per procent extra verhoging.
Betaald parkeren	pm	pm	2026	Parkeergelden gaan heffen. Baten zijn afhankelijk van het tarief. Daarnaast leidt dit ook tot extra lasten voor bijvoorbeeld het inrichten van de parkeerplaatsen, het innen van de gelden, de controle op straat en het uitgeven van vergunningen voor bewoners/bedrijven.

Ruimtelijk domein

Omschrijving	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Vanaf	Toelichting mogelijke ombuiging
Verlaging onderhoudsniveau van B naar C	553	633	2025	Het onderhoudsniveau van verlagen van niveau B naar C, dit betreft de volgende onderdelen: * Civiele kunstwerken * Wegen * Sportaccommodaties (binnen en buiten) * Gebouwen

Kwaliteit openbare ruimte	215	276	2025	Verlagen van de kwaliteit van de openbare ruimte door het versoberen van de volgende onderwerpen: * Verminderen vegen en onkruidbestrijding * Geen vervanging meubilair * Geen Schoonmaak Abri's * Geen onderhoud kunstwerken en verwijderen * Stoppen werkzaamheden Zwanenbad Huissen * Geen vervanging speeltoestellen * Stoppen geboortebos en geboortebomen * Sluiten dierenparken en volières * Gladheidsbestrijding minimaliseren * Stoppen met beweegbare afzetpalen centrum Huissen
Economie en toerisme	35	104	2025	Versobering inzet voor economische ontwikkeling en toerisme.
Verkeersbeleid	43	81	2025	Niet of beperkt uitvoeren van verschillende verkeersonderzoeken in relatie tot het GMP en stoppen met de bijdrage aan het Regionaal verkeersmodel
Verkoop vastgoed	60	70	2025	Verkoop kasteel de Kinkelenburg Bommel en Tabaksschuur. Naast een structureel voordeel op de onderhoudskosten leidt dit ook tot een eenmalige verkoopopbrengst.
Monumenten, archeologie en oudheidkunde	49	49	2025	Stoppen met verschillende subsidies en bijdragen ten behoeve van: * Onderhoud en renovatie van monumenten * Huisvesting van historische kring Bommel en Huissen * Uitvoering activiteiten door historische kringen * Activiteiten door gilden en schutterijen * Inwonersinitiatieven en monumentenprijs
Overig	69	79	divers	Dit betreft meerdere kleine mogelijke ombuigingen: * Natuur en landschap stoppen projecten zodra contractuele verplichting afloopt. * Plaagdierenbestrijding stoppen * Sluiten 2 begraafplaatsen * Stoppen wooncoach

Evenementen	pm	pm	2025	Het gaat bijvoorbeeld om de volgende maatregelen m.b.t. evenementen: * Stoppen of doorbelasten van het faciliteren bij evenementen. Wij verzorgen nu kosteloos dranghekken, afvalbakken, vlaggenmasten, bewegwijzeringen en omleidingsborden en de podiumwagen. * Stoppen of doorbelasten van elektriciteit en water tijdens evenementen, weekmarkten en standplaatsen. * Doorbelasten van kosten voor opruimen en storten van materialen van kinderdorpen en andere evenementen aan organisatoren. * Leges heffen voor alle evenementen
-------------	----	----	------	--

Sociaal domein

Omschrijving	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Vanaf	Toelichting mogelijke ombuiging
Wmo	360	360	2025	Dit betreft: * Versoberen en aanscherpen van de regels voor vergoeding voor hulpmiddelen WMO * Versoberen uitvoeringskosten WMO, zoals mantelzorgcompliment verlagen, logeerszorg stoppen, maatwerkfonds stoppen.
Bijstand, armoede en schulden	616	616	2025	Dit betreft: * Afschalen communicatie * Versobering en gedeeltelijk stoppen armoede en schuldenbeleid
Bibliotheken	300	300	2026	alternatieven onderzoeken en uitvoeren in bibliotheekvoorzieningen waaronder digitale mogelijkheden en afbouw of efficiënter inrichten van plaatsen en activiteiten aanbod
Sociaal werk en cultuur	261	261	2025	Dit betreft: * Afschaffen subsidies sociaal en cultureel werk * Afschalen beheer, onderhoud en activiteiten m.b.t. cultuur.
Vormings- en ontwikkelingswerk	225	225	2026	Verenigingssubsidies afschaffen.
Sportbeleid en activering	200	200	2026	Afschaffen jeugdliidsubsidie sport. Kleinere kostenposten efficiënter organiseren of afschaffen.

Re-integratie en participatie	200	200	2025	Stoppen met WSP en plafond op reïntegratiebudget om oplopende reïntegratiekosten in te dammen
Ouderenwerk	175	175	2025	Subsidie seniorennetwerk stoppen (kritisch kijken naar activiteiten SNL, tafeltje dekje, enz.)
Overige	40	40	2025	Inburgering nieuwkomers & Algemeen maatschappelijk werk

Dienstverlening

Omschrijving	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Vanaf	Toelichting mogelijke ombuiging
Gemeentepagina	35	35	2025	Stoppen met de publicatie van de gemeentepagina in het gemeentenieuws.
Overig	5	20	2025	Stoppen digitale publicatie P&C documenten
Team Klant Contact Centrum	pm	pm	2025	Stoppen met avondopenstelling van het gemeentehuis op maandag en beperken dienstverlening op andere dagen.

Bedrijfsvoering

Omschrijving	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Vanaf	Toelichting mogelijke ombuiging
Ontwikkeling personeel en organisatie	459	459	2025	Dit betreft: * Opleidingskosten minimaliseren tot wettelijke verplichtingen * Stoppen met activiteiten ten behoeven vitaliteit, gezondheid en duurzame inzetbaarheid personeel
Representatie	105	105	2025	Representatie beperken tot de wettelijke taken.
Facilitaire zaken	16	21	2025	Minder kantoorartikelen, geen fruit op de werkplek, geen waterapparaten en 1 leaseauto minder (kan vanaf 2026).

Investeringsen

Investeringsen waarvan de lasten starten na 2028 zijn buiten beschouwing gelaten

Omschrijving	Invest. bedrag	Dekking	Kapitaal -lasten	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Toelichting mogelijke ombuiging
Gemeentelijke mobiliteitsplan (+)	8.278	2.739	169	139	169	Projecten worden niet, later of versoerd opgepakt.
Fietspad A325 Kattenleger	175		6	6	6	Project kan gestopt worden, daarnaast kan er uitstel plaatsvinden.
Integraal huisvestingsplan	29.088	3.800	845	87	845	Stoppen ontwikkeling IHP.
Vervanging groen en bomen	369		21	10	21	Versoeren, uitstellen en stoppen is mogelijk
Sportpark Blauwenburcht	19.416		890	pm	pm	Stoppen ontwikkeling MFSA.
Ontmoetingsruimte 't Zand / Danneburcht	900		37	37	37	Afstoten van het Gemeenschapshuis Huissen Zand doorzetten en geen vervanging dak op scouting Danneburcht.
Verduurzaming gemeentelijke accommodaties	800		33	33	33	Stoppen of uitstellen van de verduurzaming van onder andere sporthal Walburgen. Dit betekent geen of later kapitaallasten.
MFA Huissen	13.898		575	pm	pm	Stoppen ontwikkeling MFA.
Personeelslasten investeringen coalitieakkoord	1.200		50	pm	pm	Uitstellen, stoppen of versoering van investeringen uit het coalitieakkoord hebben ook effect op de benodigde personele inzet voor de projecten. Dit kan pas later in beeld gebracht worden.